

«Døgnet har mange timer, året har mange dage»
Arbeidskonferanse i Bergen 4.–5. november 2010

«Vi vil... men får vi det til?»

Tekst: Sølvi Linde
Foto: Jarle Eknes

Christine Meyer er Byråd for helse og inkludering. Hun er opptatt av å finne faglige, organisatoriske og økonomiske løsninger på arbeidstidsutfordringene i Bergen kommune.

Christine Meyer åpnet konferansen. Hun sier: «Konferansen skal handle om alternative arbeidstidsordninger, noe vi har jobbet med lenge her i Bergen. Begrepet som ofte brukes er **alternativ turnus**, men det vi tenker når vi arbeider fram denne type turnuser, er at det er en brukervennlig turnus, en turnus der vi setter bruker i sentrum.»

Brukerrettet turnus handler om hensynet til brukerne, om fremtidig rekruttering, om hele stillinger, og om effektiv og kvalifisert bemanning gjennom hele døgnet. Brukerrettet turnus er mange ulike former for turnus. Det kan være *medlevertturnus*, med 2–3 dagers døgnvakt. Da endres turnusen slik at en får 3 vaktskifter i uken i stedet for 21. Det kan være en såkalt *oljeturnus*, med en uke langvakter og tre uker fri. Eller det kan være å gå fra normalvakt hver 3. helg til *langvakter hver 4. helg*.

Mange kan ha nytte av brukerrettet turnus, for eksempel barnevernsbarn, utviklingshemmede, psykisk syke og pasienter ved sykehjem. I Bergen kommune har en forsøksordninger innen alle disse brukergruppene, bortsett fra sykehjemmene, som ennå ikke er inkludert.

Dagens turnusordninger innebærer at brukerne må forholde seg til svært mange mennesker. Det kan bli mange vanskelige overganger, som virker negativt på sårbare tjenestemottagere. Christine Meyer sier:

«Vi har sett at mange av brukerne blir deprimerte, utagerende eller engstelige. Og vi ser at det blir mye skade på personalet.»

I den normale turnusen oppstår det gjerne uønskede tvangssituasjoner ved de mange overgangene. En alternativ turnus med langt færre overganger ville kunne forebygge dette. I dag er det ofte svært mange mennesker i kontakt med den enkelte bruker, nye folk ut og inn, høy turn-over, og det kan være vanskelig for brukerne å få formidlet sine ønsker og behov til så mange hjelpere. Det er vanskelig for hjelperne å oppdage endringer hos bruker når en er sammen bare kort tid av gangen. Det er også altfor mange hjelpere som skal observere, og det blir en utfordring at de rette tjenesteyterne får den rette informasjonen. Bofelleskap med normalturnus får en døgnrytme som ligner på en institusjon, og det blir vanskelig å få til aktiviteter som strekker seg ut over vaktskiftene.

Siden 1995 har Bergen hatt forsøk med brukerrettede turnusordninger. I denne tiden har en sett en betydelig reduksjon i sykefravær, bruk av tvang, skademeldinger og bruk av B-preparater. Og en har sett at brukerne er blitt tryggere, mindre utagerende, friskere, mer deltagende og mer tillitsfulle.

Bergen kommune har erfart at dagens turnusordninger gir opphav til mange

deltidsstillinger, og at små stillinger er lite attraktive. Mange hjelpere har behov for full stilling for å klare seg økonomisk. Erfaringene viser også at på grunn av mangel på vikarer blir de fast ansatte stadig kalt tilbake på vakt. Trist er det også at mange hjelpere sier de opplever en følelse av utilstrekkelighet overfor brukerne.

I de alternative ordningene er erfaringene positive og motsatte. Hjelperne opplever en høyere grad av brukernærhet, og de er tryggere på at de gjør en god jobb. Hjelperne sier de opplever større forutsigbarhet, lenger perioder med fri og at de ikke lenger blir kalt tilbake på jobb i friperiodene. Brukerrettet turnus gir langt flere hele stillinger og det er stor interesse fra godt kvalifiserte søkere. Selv bofellesskap som ligger avsides, med dårlig bussforbindelse, får langt flere kvalifiserte søkere. «Passer en slik turnus for alle?» Spør Christine Meyer, og svarer selv: «Nei, men det gjør ikke den nåværende turnusordningen heller.»

For arbeidsgiver er dagens turnusordninger vanskelige. De sliter med rekrutteringen, og klarer ikke å opprettholde kravet til kvalifiserte hjelpere, spesielt ikke i helgene. I mange bofellesskap er en kommet inn i vonde sirkler der en må øke personalfaktoren fordi brukerne får store problemer med at det er for mange mennesker som skal hjelpe dem, noe som i neste omgang gir stort sykefravær. Dagens turnus harmonerer heller ikke med døgnåpne tjenester fordi brukerne mange steder er borte på dagtid.

Christine Meyer avslutter med å si:
«Vår jobb er å gjøre best mulig jobb for brukerne. Vi ønsker at det skal være bedre kvalitet på tjenestene gjennom hele døgnet og uken. Vi ønsker en mer effektiv bemanning og god rekruttering av kvalifiserte søkere. Vi ønsker en sikring av fremtidig arbeidskraft. Og vi ønsker at folk opplever å gjøre en bedre jobb fordi de ser at brukerne har det bedre. Takk til SOR som setter dette på dagsorden. Det er et viktig tema med stor betydning, som vil forandre hverdagen for våre aller mest sårbare innbyggere.» ● ● ●